

*Prædiken af Morten Munch
3. s. e. påske / 22. april 2018
Tekst: Joh 14,1-11*

EVANGELISK SORGTERAPI

Vi er tekstmæssigt i begyndelsen af Jesu lange afskedstale for disciplene den sidste aften (Joh 14-16). Talen er flankeret af henholdsvis en afskedshandling, hvor Jesus vasker disciplenes fødder (Joh 13), og en afskedsbøn, hvor han beder for deres fremtid (Joh 17).

Det hele står altså i afskedens og opbruddets tegn. Kulissen er den truende adskillelse, den usikre fremtid og den eksistentielle hjemløshed, som tabet af deres mester vil medføre.

På den baggrund er det slående i hvor høj grad hele stemningen i Jesu tale er båret af håb og trøst og nærhed gennem forventningen om fortsat fællesskab. Det fortsatte fællesskab mellem Jesus og disciplene er i denne tale formuleret som et fællesskab i Helligånden.

Situationen har affødt forvirring og forfærdelse hos disciplene. De er i chok, fordi Jesus gentagne gange har sagt til dem, at han skal gå en vej, hvor de ikke kan følge ham. De havde jo netop forladt alt for at følge ham. Men nu får de pludselig at vide, at de ikke kan følge ham hele vejen – på et tidspunkt hvor de endnu ikke er i mål med gudsriget og alt det, de ventede skulle indfinde sig.

Jesu ord var både gådefulde og chokerende.

Krisehåndtering

Det er i en sådan forestående tabssituation, at Jesus holder sin lange trøstetale og sætter et opløftende fremtidsperspektiv foran dem, sprængfyldt med håb og fællesskab.

Jeres hjerte må ikke forfærdes. Tro på Gud, og tro på mig.

Jesus yder sjælelig og åndelig førstehjælp; han giver sorgterapi, før tabet er indtruffet; krisehåndtering før krisen er sket.

I et TV-interview om de psykiske følgevirkninger af at blive taget som gidsel (fx af pirater ved Somalias kyst eller af terrorister rundt omkring i verden), udtalte en terapeut, at den største belastning under fangenskabet ikke bestod i frygten for at dø, men i selve oplevelsen af at miste kontrol.

Nu kan de to ting ikke skilles fra hinanden – de er meget nært forbundne. Dødens virkelighed minder os om det menneskelige grundvilkår, at vi ikke er i kontrol.

Vi kan ligesom disciplene være i nogle omstændigheder, der ligger udenfor vores kontrol. Det er ligesom at sidde med en fjernbetjening med gamle batterier. Uanset hvor hårdt man trykker, kan man ikke skifte kanal.

Her er Joh 14-16 god og relevant læsning; det er krisehåndtering fra højeste sted. Helligånden introduceres som talsmanden – det græske ord har mange betydningsnuancer, 'talsmanden' er kun én af dem. Det kan også oversættes med 'trøsteren', 'opmuntreeren', 'den der kommer op på siden' af en anden som 'vejleder' og 'forsvarer'.

Adskillelsens og genforeningens geografi

I bearbejdning af sorg og tab arbejdede man tidligere med forskellige faseteorier. Til de mest udbredte hører en fasetænkning formuleret af den schweiziske psykiater Elisabeth Kübler-Ross, der taler om 5 sorgfaser bestående af begyndende benægtelse, vrede, forhandling, depression og endelig accept.

Sorg og tab har vist sig mere komplekst end først antaget. Faseteorier, hvor forskellige tilstande afløser hinanden, har mistet terræn til fordel for en tænkning om parallelle tilstande eller linjer, hvor man skifter spor måske flere gange om dagen – ved at gå ind og ud af sorgen.

Her er sorg ikke noget, der skal overstås, men en del af det at være menneske, der må finde sin plads i helheden, med tiden forhåbentlig uden at være dominerende.

Helt overordnet kan vi tale om en proces af adskillelse (selv tabet), en overgang (en indre ommøblering) og en indlemmelse i en ny virkelighed.

I påskens store drama, som vores tekst er hentet fra, er langfredag adskillelsens dag: Jesu liv brydes af og med det også disciplenes forhåbninger. Den stille lørdag, hvor Jesus ligger i graven, er overgangens dag. Jesu opstandelse påskemorgen er dagen for indlemmelsen i håbets fremadrettede perspektiv.

I min fars hus er der mange boliger; hvis ikke, ville jeg så have sagt, at jeg går bort for at gøre en plads rede for jer? Og når jeg er gået bort og har gjort en plads rede for jer, kommer jeg igen og tager jer til mig, for at også I skal være, hvor jeg er.

Jesus lover disciplene en ny fortsættelse af det fællesskab og det gudsrige, de har erfaret i sin spirende begyndelse i Jesu ord og handlinger.

Jesu ord sigter helt frem til en ny himmel og en ny jord, genskabelsen af Guds skaberværk.

Jesus vil, at hvor han er, der skal også hans disciple være. Det gælder ikke kun i fremtiden, men også i den nutid, som pinsen gør virkelig gennem Helligånden.

Den adskillelsens og genforeningens 'geografi', som Jesus maler op, har ikke tydeligt adskilte faser, fx at han nu drager bort og i en fjern fremtid kommer igen. Hans ord er snarere båret af parallelle overlappende linjer.

For hans *bortgang* indebærer en ny *indgang* for Gud ind i verden ved Helligånden – og en ny *adgang* for mennesket til gudsnærværet ved den samme Ånd.

Guds rige findes hos os i spændingen mellem 'allerede' og 'endnu ikke'. Det er her allerede, foreløbigt og stykkevist, men det er her endnu ikke i sin fuldendte skikkelse. I den spænding lever troen og håbet.

Quo vadis

Hvor går Jesus hen? Det er det store spørgsmål, som disciplene funderer over. Simon Peter stiller spørgsmålet i slutningen af kap. 13 (v.36), hvor han spørger Jesus: "Hvor går du hen?" I den latinske bibel finder vi her ordene 'quo vadis', der også er blevet til en romantitel.

Jesus svarer lidt kryptisk ved at sige, at hvor han går hen, kan de ikke følge ham nu, men de skal gøre det senere.

Det svar vækker Thomas' bekymring: "Herre, vi ved ikke, hvor du går hen. Hvordan kan vi så kende vejen". Hvordan skal de kunne følge Jesus – det som er deres livskald - når de ikke ved, hvilken vej, han går.

Den vej, Jesus taler om som en bortgang, handler om hans død, opstandelse og indgang i faderens herlighed. Det er den vej, han bereder for dem – og som de senere skal betrede. Det er enhver discipels vej. Her kan og skal vi følge ham. Det er den forsikring, han giver som den, der selv er vejen, sandheden og livet.

Men først må Jesus gå vejen alene. Han må bane den vej, ingen andre kan bane. Derfor er der kun ét sæt fodspor at følge til Faderens hus.

Vi drages mod Gud ad vidt forskellige veje, men på et tidspunkt snævrer vejen sig ind. Der er en passage i vandringsen mod Faderens hus, hvor der kun er ét sæt fodspor at følge: Den vej Jesus har banet ved sin død, opstandelse og herliggørelse.

Ved troen bliver hans vej gennem død til liv også vores vej, sådan som enhver dåbshandling forkynder. Sagt med Paulus' ord i Rom 6: *Alle vi, som er blevet døbt til Kristus, er døbt til hans død. Vi blev altså begravet sammen med ham ved dåben til døden, for at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv.*

En ny og levende vej

Hebræerbrevet taler om en ny og levende vej gennem forhængen i templet – det forhæng der adskilte templets allerhelligste rum fra det hellige rum, hvor præsterne kunne bevæge sig frit. Det kunne de ikke i det helligste rum.

Evangelierne fortæller, at i Jesu dødstime flængedes dette forhæng i templet i Jerusalem fra øverst til nederst. Pointen er, at der i Jesus Kristus er skabt en vej gennem alle syndens og dødens vejspærringer.

I ham fjernes afstanden mellem Gud og menneske. I ham er livets Gud trådt os helt nær. Eller som Jesus siger det i dagens tekst: Den, som har set mig, har set Faderen.

Jesu ord og handlinger er transparente i den forstand, at vi gennem dem ser noget andet: Vi ser, hvem Gud er. På den måde kommer Gud os i møde, når vi ligesom Filip spørger om at få ham at se.

Når vi tænker på, at Filip som jøde var vokset op med bevidstheden om, at ingen kunne se Gud uden at dø (derfor var der et forhæng i templet; og Moses skjulte sit ansigt ved den brændende tornebusk, som vi læste om), så beder han her om noget, der ikke kan lade sig gøre – efter jødisk målestok.

Men i Jesus er det umulige blevet muligt. I ham er Gud gjort tilgængelig – og det på en sådan måde, at det syndige øje ikke blændes, men helbredes og fyldes med lyset fra Guds barmhjertighed.

Den trøst, Jesus giver disciplene med ordene *jeres hjerte skal ikke forfærdes*, består i, at der midt i adskillelsen fra deres mester opstår en ny nærhed og et nyt fællesskab – hans bortgang bliver for os en ny indgang til livet hos Gud.

Amen.